

ბუღალტრული აღრიცხვის განვითარების პარსაქტივები ფინანსური გლობალიზაციის პირობებში

ჟუჟუნა ნიკლაური-შენგელია
ემდ, სტუ პროფესორი

რეზიუმე

ბუღალტრული აღრიცხვა წარმოადგენს - საწარმოს ეკონომიკური რესურსებისა და მათი ფორმირების წყაროების, სამეურნეო ფაქტორების ცვლილებათა შესახებ ინფორმაციის თავმოყრის, დაჯგუფებისა და გადაცემის სისტემას საბოლოოდ ფულად საზომ ერთეულში განზოგადებული სახით.

ბუღალტრული აღრიცხვა-სუბიექტის საქმიანობასა და ეკონომიკურ რესურსებზე გავლენის მომხდენი, ფულად ერთეულში შეფასებადი ეკონომიკური მოვლენის (სამეურნეო ფაქტორის ცვლილებათა) ამსახველი ფინანსური ინფორმაციის შეგროვების, რეგისტრაციის, შეფასების, განზოგადების და მათი დამუშავების შესაბამისი ანგარიშების მწყობრი და უწყვეტი სისტემაა.

დამუშავებული ინფორმაცია უკვე სასარგებლო ინფორმაციას წარმოადგენს და ფინანსური ანგარიშების საშუალებით გადაეცემა მომხმარებლებს (საბაზრო ურთიერთობების ყველა მონაწილეს, ნებისმიერ დაიტერესებულ პირს) სათანადო გადანყვეტილებების მისაღებად.

ბუღალტრული აღრიცხვა ქმნის რა საინფორმაციო სისტემას სამეურნეო სუბიექტის საქმიანობის შესახებ, იძლევა საშუალებას განისაზღვროს მისი ქონება, მთლიანი კაპიტალი, შემოსავლები და ხარჯები და მის საფუძველზე სამეურნეო საქმიანობის საბოლოო ფინანსური შედეგი.

საკვანძო სასიტყვები: ბუღალტრული აღრიცხვა, ფინანსური გლობალიზაცია, აუდიტი, ანგარიშგება.

ქირითადი ნაწილი

ბუღალტრული აღრიცხვის ინფორმაციული სისტემა იყოფა: საგარეო ანუ ფინანსურ აღრიცხვად და შიდა, ანუ მმართველობით აღრიცხვად, რომელთაც თავიანთი ფუნქციებიდან გამომდინარე სხვადასხვა როლი აკისრიათ.

ფინანსური აღრიცხვის ინფორმაცია მხოლოდ ფაქტიური, რეალური მონაცემებია, ობიექტური ხასიათი აქვს, დასრულებულ ოპერაციებს ასახავს და განსხვავებული სახით წარმოდგენს ფინანსური ანგარიშგების კომპონენტებს: (1. ბალანსი ; 2. ანგარიშგება მოგება-ზარალის შესახებ; 3. ანგარიშგება ფულადი საშუალებების მოძრაობის შესახებ; 4. ანგარიშგება საკუთარი კაპიტალის მოძრაობის შესახებ და 5. ახსნა-განმარტებითი შენიშვნები) და თითოეული კომპონენტის ელემენტებს(აქტივებს, ვალდებულებებს და კაპიტალს).

ფინანსური აღრიცხვა ეყრდნობა აღრიცხვის სტანდარტებსა და პრინციპებს რომლებიც არეგულირებენ საფინანსო ინფორმაციის ჩანაწერების შეფასების და გადაცემის წესს. სტანდარტი ინგლისური სიტყვაა და ნიშნავს „ნორმას“, „ნიმუშს“, წესების კომპლექსს. თითოეული „წესი“ განსაზღვრავს ამა თუ იმ მოვლენის აღრიცხვის არსს, ტექნოლოგიას, მეთოდს და ხერხს.

საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებამ, ფინანსური ბაზრების გლობალიზაციამ გამოიწვია კაპიტალის თავისუფალი გადაადგილება სხვადასხვა ქვეყნებში. ამან კი, თავის მხრივ, განაპირობა ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების შემოღება, რომლებიც სხვადასხვა ქვეყანაში გამოყენებული ნორმების დეტალური ანალიზის შედეგად იქნა შერჩეული (საუკეთესოდ მიჩნეული). საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ინტეგრაცია მოითხოვს ადექვატურ ფინანსურ აღრიცხვას-მსოფლიოში ფინანსურ აღრიცხვაში დაგროვილი გამოცდილების გაზიარებას. ასეთი გამოცდილება კი კონსოლიდირებულია ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებში.

სწორედ ამიტომ სხვადასხვა ქვეყნის ბუღალტრული აღრი-

ცხვისა და სააღრიცხვო პოლიტიკის ჰარმონიზაციის მიზნით 1973 წ. 29 ივნისს 9 ქვეყნის ბუღალტერთა პროფესიულ კავშირებს შორის შეთანხმების შედეგად შეიქმნა ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების კომიტეტი (შემდგომში ბასსკ). რომლის მიზანი იყო ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების შემუშავება, გამოცემა, მსოფლიოში მათი გავრცელება და დანერგვა, აგრეთვე ფინანსური ანგარიშგების შედგენასთან დაკავშირებული ინსტრუქციების, ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტებისა და პროცედურების სრულყოფის საკითხებზე მუშაობა, მუდმივად განახლებადი რეჟიმით. ბუღალტრული აღრიცხვის გარდაქმნა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად, მოითხოვს განვითარებული ქვეყნების ეკონომიკაში დაგროვილი გამოცდილების შესწავლას და ადგილობრივი პირობების გათვალისწინებით გამოყენებას.

სტანდარტებით შემუშავებულია სამეურნეო ოპერაციებისა და მოვლენების ბუღალტრული აღრიცხვის ძირითადი (საბაზისო) და ალტერნატიული მეთოდები. ყველა ეკონომიკური სუბიექტის მიერ გამოყენებული უნდა იქნეს ერთნაირი წესები, პროცედურები, განმარტებები და ფინანსური ანგარიშგების შედგენას საფუძვლად უნდა დაედოს-ერთნაირი კონცეფცია. სტანდარტების ჰარმონიზაციის მიზანია, ნებისმიერი ქვეყნის ინვესტორმა შეძლოს სხვა ქვეყანაში მოქმედი კომპანიის მიერ შედგენილი და გამოქვეყნებული ფინანსური ინფორმაციის აღქმა, ინტერპრეტაცია, შედარება და გამოყენება-შემდგომში თავისი კაპიტალის დაბანდების მიზნით. ფინანსური ბაზრების გლობალიზაციისა და განვითარებად ბაზრებზე უცხოური ინვესტიციების ზრდის შედეგად, ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების გამოყენებამ უნდა დაიცვას როგორც ადგილობრივი, ასევე უცხოელი ინვესტორები.

„ფინანსურმა კრიზისმა გამოავლინა, რომ კერძო სექტორში აუცილებელია საერთაშორისო სტანდარტების არსებობა, რათა ეფექტურად განთავსდეს კაპიტალი ბაზრებზე, ხელი შეუწყოს გლობალური ეკონომიკის განვითარებას და მთელი

მსოფლიოს მასშტაბით შენარჩუნებულ იქნეს ფინანსური სტაბილურობა“.(9)

ცალკეულ ქვეყანაში, ფინანსური ანგარიშგების შედგენის არსებული განსხვავებები, რომლებიც ეროვნული თავისებურებების, მოქმედი კანონებითა და სტანდარტებითაა განპირობებული ფასს (ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტები)-ბის შემუშავების დროს, ბასკ-ი თანამშრომლობს ცალკეული ქვეყნების ეროვნული სტანდარტების შემუშავებელ ორგანოებთან და ამ გზით უზრუნველყოფს მაქსიმალურ შეთანხმებულობის მიღწევას ფასს-სა და ეროვნულ სტანდარტებს შორის, ეროვნული ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტებს, ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების და ფინანსური ანგარიშგების შეჯერების მაღალ დონეს.

1999 წ. 5 თებერვალს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო კანონი „ბუღალტრული აღრიცხვისა და რეგულირების შესახებ“ რომლის თანახმად საქართველო აღიარებს ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებს, ხოლო 2001 წ. იანვრიდან ყველა საწარმო, გარდა ინდივიდუალური მეწარმეების, მცირე საწარმოების და არაკომერციული იურიდიული პირებისა ვალდებული არიან გადავიდნენ და ბუღალტრული აღრიცხვა და ფინანსური ანგარიშგება აწარმოონ საერთაშორისო სტანდარტებით.

დღეს კი უკვე ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების კომიტეტი მუშაობს რა სტანდარტებისა და პროცედურების სრულყოფის საკითხებზე-მუდმივად განიხილება და საჭიროების შემთხვევაში ხდება შესაბამისი შესწორებების შეტანა, რასაც მოითხოვს კაპიტალის ბაზრის განვითარება, ბიზნესის სექტორში გამჭვირვალობის ხარისხის ამაღლება და რისკების შემცირება-ქვეყნის ეკონომიკისადმი ნდობის მოპოვება. ყოველივე ეს ეკონომიკის განვითარებისათვის ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორია. სწორედ ამან განაპირობა 2016 წლის 8 ივნისს საქართველოს კანონის მიღება „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“, რომელიც

ადგენს სტანდარტებს და მოთხოვნებს საქართველოში აღრიცხვის წარმოების, ფინანსური ანგარიშგების ჩატარების, ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისა და წარდგენის, ხარისხის კონტროლის უზრუნველყოფის, ბუღალტრულ აღრიცხვასა და აუდიტის სფეროში მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტების ევროკავშირის მოთხოვნებთან მიახლოების მიზნით.

აღნიშნული კანონის მიზანია, ჯერ ერთი, სახელმწიფო დონეზე მონესრიგდეს ფინანსური აღრიცხვა-ანგარიშგების სფერო, გაძლიერდეს აუდიტის პროფესიაზე ზედამხედველობა და მომავალში კიდევ უფრო ამაღლდეს მისი პრესტიჟულობა. ამ კანონის შესაბამისად შეიქმნა საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს საქვეუნებო დანესებულება „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახური“, რომელმაც პირველ რიგში, უნდა უზრუნველყოს აუდიტორთა რეესტრის წარმოება და შემდგომ ამავე კანონით დაკისრებული სხვადასხვა ფუნქციის შესრულება, მეორე მხრივ, მიზნად ისახავს ფინანსური გამჭვირვალობისა და ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობას, ანგარიშგებისა და აუდიტის მიდგომების ევროკავშირის სტანდარტებთან მიახლოებით. ყოველი ახალი ცვლილება იწვევს ბუღალტრული აღრიცხვის არა მხოლოდ ორგანიზაციულ ცვლილებებს, არამედ მეთოდოლოგიურ სრულყოფასაც.

ბუღალტრული აღრიცხვის და აუდიტის რეგულირება უნდა განიხილებოდეს არა განყენებულად, არამედ კომპანიების ფუნქციონირების გარემოსა და ანგარიშგების ქრილში.

დასკვნა

ბუღალტრული აღრიცხვის, აუდიტის, საერთოდ ამ პროფესიის პრესტიჟულობა და მნიშვნელობა ფინანსური გლობალიზაციის პირობებში სულ უფრო და უფრო იზრდება და მომავალში მეტ შინაარსს შეიძენს. ამ მხრივ კანონმდებლობა აუდიტისა და ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ საინვესტიციო გარემოს ფორმირებაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს. ერთი მხრივ, აყალიბებს ფინანსური ანგარიშგების მომზიდველობის ძირითად კრიტერიუმებს (მაგ. ზუსტი და სამართლიანი

სურათის შექმნა) და მეორე მხრივ, კანონის აღსრულების პასუხისმგებლობას აკისრებს სახელმწიფო უწყებებს, რომლებიც უფლებამოსილია ჩამოაყალიბონ წესები საკანონმდებლო მიზნების მისაღწევად.

ლიტერატურა

1. საქართველოს კანონი „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ №5386 08.06.2016;
2. ACCA-წიგნი F3- ბაფ 2010;
3. ACCA-წიგნი F7- ბაფ 2009;
4. ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტები;
5. ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტები;
6. ლავრენტი ჭუმბურიძე-ბუღალტრული აღრიცხვისა და აუდიტის რეგულირება, თბ. 2014;
7. ე.ხარაბაძე. ბუღალტრული აღრიცხვის საფუძვლები-თბ. 2012;
8. ა. ხორავა, ნ.კვატაშიძე, ბუღალტრული აღრიცხვა თბ. 2010;
9. World Congress of Accountants 2010 .www.wcon 2010 Kuala Lumpur.com.

REFERENCES:

1. Law of Georgia „On Accounting, Reporting and Audit“ №5386 08.06.2016;
2. ACCA -F3_Georgian Federation of Professional Accountants and Auditors-2010;
3. ACCA-F7_ Georgian Federation of Professional Accountants and Auditors-2009;
4. International Accounting Standards;
5. IFRSs;
6. L. Chumburidze. Regulation of Accounting and Audit; Tb. 2014;
7. E. Kharabadze. Basics of Accounting, Tb. 2012;
8. A. Khorava, N. Kvatashidze,Accounting, Tb. 2010;
9. World Congress of Accountants 2010 .www.wcon 2010 Kuala Lumpur.com.

**THE DEVELOPMENT PERSPECTIVES
OF ACCOUNTING IN THE CONDITIONS OF
FINANCIAL GLOBALIZATION**

Zhuzhuna Tsiklauri-Shengelia,
PhD in Economics, Professor of GTU

RESUME

The prestige and significance of the profession of accounting, audit in the conditions of financial globalization is increasing more and more. In this regard, the legislation on audit and accounting plays an important role in the formation of the investment environment. On the one hand, it establishes the basic criteria for the attractiveness of financial reporting and on the other hand, it imposes the responsibility for execution of the law on the state agencies that are authorized to formulate the rules for achieving the legislative objectives.

Key Words: Accounting, Financial Globalization, Audit, Reporting.